

Borodin Aleksander (1833-1887)

Był nie tylko utalentowanym kompozytorem, ale też świetnym naukowcem — profesorem chemii. W muzyce zastąpił jako członek grupy kompozytorskiej zwanej Wielką Piątką lub Potężną Gromadką

Ojcem kompozytora był książę gruziński Łuka Siemienowicz Giedianow (Giedwaniszwili), który zakochał się w mieszcance — Awdotji Antonowej. Nie było mowy o ślubie i oficjalnym zarejestrowaniu dziecka. Zgodnie ze zwyczajem chłopiec (ur. 12 listopada 1833 roku w Petersburgu) dostał nazwisko po jednym z członków książęcego dworu — Porfiry Borodinie. Aleksander uczył się w domu, pod opieką matki. Był wszechstronnie utalentowany: mówił biegle w trzech językach i osiągał świetne wyniki w przedmiotach ścisłych. Edukację muzyczną rozpoczął w wieku 8 lat, gdy zauważono, że potrafi odegrać na [fortepianie](#) zapamiętaną melodię wojskowego marsza. Uczył się też gry na [flecie](#), [wiolonczeli](#) i [skrzypcach](#). Gdy miał 9 lat skomponował swój pierwszy utwór, opatrzony tytułem *Helena*, a później napisał [koncert](#) fortepianowy oraz kilka dzieł kameralnych.

Mały Borodin interesował się też chemią organiczną, a do prowadzenia samodzielnych eksperymentów w tym zakresie zachęcał go mąż matki — lekarz wojskowy. Gdy Aleksander ukończył 17 lat (1850 r.), wstąpił do prestiżowej Akademii Medyczno-Chirurgicznej w Petersburgu. Studiował tam botanikę, zoologię, krystalografię, anatomię i chemię, a studia ukończył w 1856 roku z najwyższym odznaczeniem. Następnie rozpoczął pracę zawodową jako wykładowca chemii, a także tłumacz książek naukowych. Wraz z grupą studentów wyjechał na czteroletni staż naukowy do Niemiec, gdzie miał okazję poznać słynnego Dymitra Mendelejewa. Tam też, w Heidelbergu, poznał miłość swego życia — pianistkę Jekaterinę Protopopową, która w 1863 roku została jego żoną. To ona zapoznała go z muzyką [Fryderyka Chopina](#) i [Roberta Schumanna](#) i cały czas wspierała jego muzyczne ambicje.

Jednocześnie Borodin kontynuował karierę naukową: w 1858 roku uzyskał stopień doktora na podstawie rozprawy pt. *O podobieństwie kwasu fosforowego i arsenowego pod względem chemicznym i toksykologicznym*. Zajmował się też, ze względu na chorobę żony, badaniem leczniczych właściwości wód mineralnych. W 1864 roku otrzymał stanowisko profesora chemii w Akademii Medycznej. Tam uczył i prowadził badania, których owocem stała się publikacja około 40 prac naukowych na tematy chemiczne.

Gdy w 1862 roku poznał Milija Bałakiriewa, Nikołaja Rimskiego-Korsakowa, Cezara Cui i [Modesta Musorgskiego](#) jego

zainteresowania muzyczne rozkwitły. Korzystając ze wskazówek Bałakiriewa zaczął komponować bardziej regularnie i wszedł w skład grupy kompozytorskiej nazywanej Wielką Piątką. Jednakże tak był zapracowany, że muzyce mógł poświęcić tylko swój czas wolny. Sam siebie nazywał „niedzielnym kompozytorem”, zajmującym się pracą twórczą między jednym eksperymentem chemicznym a drugim. Muzykę swą pisał zresztą w sposób podobny do trybu naukowych eksperymentów — z wielką dbałością o szczegóły.

Aleksander Borodin, Książ Igor

Najbardziej znane dzieła Borodina to trzy [symfonie](#), dwa [kwintety](#) smyczkowe, no i przede wszystkim [opera Książ Igor](#). Zaczął ją komponować w 1869 roku i pracował nad nią 18 lat, nie zdąższy jednak dzieła ukończyć. W 1887 roku Rimski-Korsakow pomógł mu zorkiestrować jeden większy jego fragment — *Tańce połowieckie*, które od tego czasu wykonywane są jako samodzielny utwór koncertowy. Dopiero po śmierci kompozytora dzieło zostało dokończony przez Rimskiego-Korsakowa i Głazunowa.

Kompozytor zmarł niespodziewanie na atak serca 27 lutego 1887 roku, biorąc udział w balu kostiumowym profesorów Akademii Medycznej w Petersburgu. Jego żona zmarła kilka miesięcy później.

dr hab. Iwona Lindstedt

Ciekawostki

Borodin był uwielbianym przez studentów wykładowcą. Prowadził arcyciekawe wykłady i miał zawsze czas dla wszystkich, którzy chcieli z nim porozmawiać.

Borodin gorąco wspierał walkę o prawa kobiet w zakresie edukacji: wykorzystując swą pozycję naukową i możliwości przyczynił się do utworzenia Żeńskiej Szkoły Medycznej w Petersburgu.

Wśród badań naukowych Borodina największe znaczenie ma problem polimeryzacji i kondensacji aldehydów (to grupa związków organicznych o specjalnej, charakterystycznej budowie chemicznej). Odkryta w 1872 roku tzw. reakcja aldolazy nosi jego imię, a dokonał tego odkrycia niezależnie od chemika francuskiego Charlesa Wurtza.